

Eduskunnan sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö 26.10.2020

Asia: HE 173/2020 vp; Hallituksen esitys eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Aikuislukoliitto ry:n lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Aikuislukoliitto ry ja Aikuislukioiden Rehtorit AiRe ry kiittävät mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Aikuislukoliittoon kuuluu aikuislukioiden ja -linjojen ylläpitäjiä, Aikuislukioiden Rehtorit AiRe ry sekä Aikuislukioiden opettajat AIO ry. Yhdistyksemme edustaa 21 aikuislukiota ja 30 aikuislinjaa, jotka järjestävät aikuisten perusopetusta, aikuisille tarkoitettua lukiokoulutusta ja lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta vuosittain yhteensä noin 30 000 opiskelijalle.

Maamme aikuislukioiden ja -linjojen erityisenä tehtävänä on jo pitkään ollut aikuisväestömme elinikäisen oppimisen mahdollistamisen ohella maahanmuuttajille tarjottavan kieli- ja kotoutumiskoulutuksen järjestäminen ja nuorten aikuisten syrjäytymisen ehkäisy. Oppilaitoksemme ovat omalta osaltaan toteuttaneet nyt käsillä olevan oppivelvollisuuden laajentamista koskevan hankkeen keskeisimpiä tavoitteita jo vuosikymmenten ajan. Aikuislukioihin on kertynyt paljon erityistä osaamista sekä opiskelijoiden tarpeet huomioivien joustavien nivelvaiheen koulutusten että tehokkaan henkilökohtaisen ohjauksen järjestämisessä ja ne ovat kyenneet merkittävästi vähentämään syrjäytyvien nuorten aikuisten määrää maassamme.

Aikuislukoliitto ry kannattaa lakiesityksen tavoitetta siitä, että jokainen perusopetuksen päättävä nuori suorittaisi jatkossa myös toisen asteen koulutuksen. Lakiesityksen ensisijaisesta tavoitteesta eli suomalaisten koulutus- ja osaamistason nostamisen välttämättömyydestä olemme myös yhtä mieltä. Lakiesityksessä on ymmärretty mielestämme oikein nivelvaiheen koulutuksen keskeinen merkitys toisen asteen opintojen onnistumisen mahdollistajana, luomassa välttämättömiä opiskeluvälmiuksia juuri niille opiskelijoille, joiden opintojen keskeytymistä kyseisellä hankkeella pyritään ehkäisemään. On hyvä, että nykyisiä valmistavia ja valmentavia koulutuksia halutaan entisestään kehittää.

Oppivelvollisuuden laajentamisen osalta pidämme tärkeänä syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä lakiesityksessä sitä, että uuden lain myötä oppivelvollisuutta voitaisiin suorittaa lukiokoulutukseen valmentavan koulutuksen ohella myös perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettussa aikuisten perusopetuksessa ja tarvittaessa aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa. On myös hyvä, että opintotuki ja opiskeluhoito ulotettaisiin koskemaan oppivelvollisuuttaan aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa suorittavia opiskelijoita.

Esitetyn maksuttomuuden osalta pidämme aikuislukioiden opiskelijoiden kannalta hyvänä sen ulottamista 20 ikävuoteen saakka. Näin osa aikuislukioiden tutkintotavoitteisista opiskelijoista pääsisi tämän etuuden piiriin, myös ne, jotka vaihtavat koulutuksen järjestäjää opintojensa loppuvaiheessa. **Maksuttomuus tulisi kuitenkin ulottaa 20 ikävuoteen saakka myös niiden opiskelijoiden osalta, jotka aloittavat toisen asteen opintonsa 18 vuotta täytettyään.** Myös heidän osaltaan ensisijaisena tavoitteena on opintojen loppuun saattaminen.

On vaikea arvioida, ovatko lakiesityksessä esitetyt oppivelvollisuuden laajentaminen ja toisen asteen koulutuksen maksuttomuus välttämättä tehokkaimmat keinot koulutustason nostamiseen ja syrjäytymiseen

liittyvien ongelmien ratkaisemisessa, suhteessa uudistuksesta aiheutuviin huomattaviin kustannuksiin. Tavoitteen kannalta voisi esim. olla tarkoituksenmukaista kohdentaa lisärahoitusta oppimisvaikeuksien tunnistamiseen ja syrjäytymisvaarassa olevien tukemiseen jo varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Katsomme kuitenkin käsillä olevan hankkeen osalta, että **koko ikäluokalle suunnattavan toisen asteen oppimateriaalien maksuttomuuden ja koulumatkatuen edellyttämästä lisärahoituksesta olisi hyödyllistä kohdentaa uudistuksessa ainakin osa erityisesti nivelvaiheen koulutusten onnistumisen varmistamiseen.**

Välttämätöntä uudistuksen onnistumisen kannalta on, että oppivelvollisuuden laajentamisesta aiheutuvat kustannukset korvataan täysimääräisesti kaikille koulutuksen järjestäjille. Muussa tapauksessa uudistuksen luomat uudet velvoitteet joudutaan rahoittamaan leikkaamalla oppilaitosten ydintoiminnasta ja uudistus kääntyy itseään vastaan.

Yhdistyksemme ehdottaa, että oppivelvollisuuden laajentamisen ja koulutuksen maksuttomuuden voimaantuloa siirretään eteenpäin vuodella, jotta koulutuksen järjestäjillä on riittävästi aikaa valmistautua uudistuksen tuomiin lukuisiin uusiin velvoitteisiin yhdessä sidosryhmiensä kanssa. Koronaepidemia tuottaa hyvin merkittävän ylimääräisen rasitteen koulutuksen järjestäjille kuluvana lukuvuonna, samaan aikaan kun oppilaitokset ovat valmistautumassa lukiouudistuksessa koulutuksen järjestäjille määrättyjen uusien tehtävien toteuttamiseen ja uusien lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien käyttöön ottoon. Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta (TUVA) on esityksen mukaisesti tulossa voimaan 1.8.2022 ja hankkeen kaikki uudistukset olisi mahdollista ja järkevää toimeenpanna samanaikaisesti silloin.

Nivelvaiheen koulutusten uudistaminen, tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA)

Lakiesityksen tavoite nivelvaiheen yhteistyön tiivistämisestä sen varmistamiseksi, että mahdollisimman monet siirtyvät toiselle asteelle, on lähtökohtaisesti hyvä. Yhdistämällä nykyiset erilliset koulutukset voitaneen opiskelijoille tarjota nykyistä joustavampia opintopolkuja ja paremmat mahdollisuudet tutustua sekä ammatilliseen että lukiokoulutukseen ennen lopullisen valinnan tekemistä, minkä voi odottaa vähentävän opintojen keskeytymistä.

Kannatamme lämpimästi uudistuksen ehdotusta siitä, että tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen lukiokoulutuksen järjestäjän valmentava tutkinnon osa tuotaisiin maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten lisäksi kaikkien opiskeluvalmiuksien ja jatko-opintosuunnitelmien vahvistamista tarvitsevien opiskelijoiden ulottuville. Oppilaitostemme jo pitkään toteuttamissa ja toimiviksi osoittautuneissa nivelvaiheen kokeiluissa (esim. starttilukio) on ollut kysymys juuri tämän kohderyhmän opiskeluedellytysten parantamisesta.

Kuten lakiesityksessä todetaan, vuosittain noin 4 000 oppivelvollisuusikäistä opiskelijaa keskeyttää aloittamansa toisen asteen opinnot. Heidän arvioidaan pääosin jatkavan opintojaan oppivelvollisuuden laajentamisen myötä ja monet tämän ryhmän opiskelijoista voivat hyötyä merkittävästi mm. aikuislukioiden järjestämästä uudesta lukiokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta, ehkä suurempi joukko kuin lakiesityksessä on arvioitu.

Nyt esitetty tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen mitoitus (keskimäärin 22 viikkotuntia opetusta ja ohjausta 38 viikon ajalla) on mielestämme järkevä ja tarjoaa riittävän joustavuuden opiskelijoiden TUVA-koulutuksen henkilökohtaistamiseen opiskelijan tavoitteiden ja valmiuksien mukaisesti. Lakiesitys huomioi myös aikuisopiskelijoiden itsenäisemmät opintojen suoritustavat.

Aikuislukioliitto ry pitää hyvin tervetulleena lakiesityksen perusteluosassa esitettyä tietoa siitä, että uuden valmentavan koulutuksen rahoituksessa ei eroteltaisi nuorille ja aikuisille annettavaa koulutusta, vaan koulutuksen rahoitustaso kaikille kohderyhmille olisi lähtökohtaisesti sama. Nykyisen aikuisille suunnatun lukiokoulutukseen valmistavan LUVA-koulutuksen ongelmana on osittain ollut sen liian matala rahoitustaso

(painokertoimena aikuisille tarkoitetun lukiokoulutuksen tapaan 0,65), jonka takia osa suuremmista koulutuksen järjestäjistä on viime vuosina luopunut tämän koulutuksen järjestämisestä. Uudistuksen myötä edellytykset lukiokoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämiseen myös aikuisille ovat olemassa.

Käsillä olevan uudistuksen onnistumisen kannalta on olennaista, että kaikille sen kohteena oleville opiskelijoille tarjotaan yhdenvertaiset onnistumisen mahdollisuudet. Tärkeää on myös se, että oppivelvollisuuden laajentamisen toteuttamiseen osallistuvien oppilaitosmuotojen toimintaedellytyksiä ei heikennetä uudistuksessa nykyisestä.

Helsingissä ja Oulussa, 11.11.2020

Panu Kela
Puheenjohtaja
Aikuislukioliitto ry

Mauri Ronimus
Puheenjohtaja
Aikuislukioiden Rehtorit AiRe ry

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

Aikuislukoliitto ry kannattaa lakiesityksen tavoitetta siitä, että jokainen perusopetuksen päättävä nuori suorittaisi jatkossa myös toisen asteen koulutuksen. Lakiesityksen ensisijaisesta tavoitteesta eli suomalaisten koulutus- ja osaamistason nostamisen välttämättömyydestä olemme myös yhtä mieltä. Lakiesityksessä on ymmärretty oikein nivelvaiheen koulutuksen merkitys toisen asteen opintojen onnistumisen mahdollistajana.

Oppivelvollisuuden laajentamisen osalta pidämme tärkeänä syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä lakiesityksessä sitä, että uuden lain myötä oppivelvollisuutta voitaisiin suorittaa lukiokoulutukseen valmentavan koulutuksen ohella myös perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettussa aikuisten perusopetuksessa ja tarvittaessa aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa. On myös hyvä, että opintotuki ja opiskeluhoito ulotettaisiin koskemaan oppivelvollisuuttaan aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa suorittavia opiskelijoita.

Esitetyn maksuttomuuden osalta pidämme aikuislukioiden opiskelijoiden kannalta hyvänä sen ulottamista 20 ikävuoteen saakka. Näin osa aikuislukioiden tutkintotavoitteisista opiskelijoista pääsisi tämän etuuden piiriin, myös ne, jotka vaihtavat koulutuksen järjestäjää opintojensa loppuvaiheessa. Maksuttomuus tulisi kuitenkin ulottaa 20 ikävuoteen saakka myös niiden opiskelijoiden osalta, jotka aloittavat toisen asteen opintonsa 18 vuotta täytettyään. Myös heidän osaltaan ensisijaisena tavoitteena on opintojen loppuun saattaminen.

Välttämätöntä uudistuksen onnistumisen kannalta on, että oppivelvollisuuden laajentamisesta aiheutuvat kustannukset korvataan täysimääräisesti kaikille koulutuksen järjestäjille. Muussa tapauksessa uudistuksen luomat uudet velvoitteet joudutaan rahoittamaan leikkaamalla oppilaitosten ydintoiminnasta ja uudistus kääntyy itseään vastaan. Katsomme käsillä olevan hankkeen osalta, että koko ikäluokalle suunnattavan toisen asteen oppimateriaalien maksuttomuuden ja koulumatkatuen edellyttämästä lisärahoituksesta olisi hyödyllistä kohdentaa uudistuksessa ainakin osa erityisesti nivelvaiheen koulutusten onnistumisen varmistamiseen.

Yhdistyksemme ehdottaa, että oppivelvollisuuden laajentamisen ja koulutuksen maksuttomuuden voimaantuloa siirretään eteenpäin vuodella, jotta koulutuksen järjestäjillä on riittävästi aikaa valmistautua uudistuksen tuomiin lukuisiin uusiin velvoitteisiin yhdessä sidosryhmiensä kanssa, samalla kun ne valmistautuvat lukiouudistuksen uusien tehtävien toteuttamiseen.

Kannatamme lämpimästi uudistuksen ehdotusta siitä, että tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen lukiokoulutuksen järjestäjän valmentava tutkinnon osa tuotaisiin maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten lisäksi kaikkien opiskeluväestön ja jatko-opintosuunnitelmien vahvistamista tarvitsevien opiskelijoiden ulottuville.

Aikuislukoliitto ry pitää hyvin tervetulleena lakiesityksen perusteluosassa esitettyä tietoa siitä, että uuden valmentavan koulutuksen rahoituksessa ei eroteltaisi nuorille ja aikuisille annettavaa koulutusta, vaan koulutuksen rahoitustaso kaikille kohderyhmille olisi lähtökohtaisesti sama. Nykyisen aikuisille suunnatun lukiokoulutukseen valmistavan LUVA-koulutuksen ongelmana on osittain ollut sen liian matala rahoitustaso. Uudistuksen myötä edellytykset lukiokoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämiseen myös aikuisille ovat olemassa.

Käsillä olevan uudistuksen onnistumisen kannalta on olennaista, että kaikille uudistuksen kohteena oleville opiskelijoille tarjotaan yhdenvertaiset onnistumisen mahdollisuudet. Tärkeää on myös se, että oppivelvollisuuden laajentamisen toteuttamiseen osallistuvien oppilaitosmuotojen toimintaedellytyksiä ei heikennetä uudistuksessa nykyisestä.